עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פט"ז מהל' מעה"ק הלכה י:
כד ב מיי' שם הלכה ד ע' כ"מ:
כה ג ד מיי' שם הל' ה:
כו ה מיי' שם הלכה ב:
כז ו מיי' שם הלכה א:
כח ז מיי' שם הלכה ג:
כט ח מיי' שם הל' יב:
ל ט מיי' פ"ב מהלכות שקלים הלכה ב:

מוסיף עליהן תור ובן יונה הרי עלי תודה ושלמים יביא כבש א)פירשתי מן בקר ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ופרה עגל ועגלה מן הבהמה ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ופרה עגל ועגלה איל ורחלה שעיר ושעירה גדי וגדייה טלה וטלייה הרי ב)עלי שור יביא הוא ונסכיו במנה עגל יביא הוא ונסכיו בחמש איל יביא הוא ונסכיו בשתים כבש יביא הוא ונסכיו בסלע ג)שור במנה יביא במנה חוץ מנסכיו עגל בחמש יביא בחמש חוץ מנסכיו איל בשתים יביא בשתים חוץ מנסכיו כבש בסלע יביא בסלע חוץ מנסכיו ד)שור במנה והביא שנים במנה לא יצא ואפילו זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר ה)שחור והביא לבן לבן והביא שחור ו)גדול והביא קטן לא יצא (א)קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא: **גמ'** ז)ולא פליגי ג)מר כי אתריה ומר כי אתריה: תנו רבנן ח)הרי עלי עולה בסלע למזבח יביא כבש שאין לך דבר שקרב בסלע לגבי מזבח אלא כבש שקרב בסלע פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא מכל דבר שקרב בסלע לגבי מזבח: פירשתי מן הבקר ואיני יודע מה פירשתי יביא פר ועגל: אמאי וליתי פר ממה נפשך הא מני רבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא אי רבי אימא סיפא שור במנה והביא שנים במנה לא יצא ואפי' זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר שחור והביא לבן לבן והביא שחור גדול והביא קטן לא יצא קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן אין רישא וסיפא רבי מציעתא רבנן והכי קאמר דבר זה מחלוקת רבי ורבנן: תנן התם ט)ששה ג)לנדבה כנגד מי (סימן קמ"ף ש"ע) אמר חזקיה כנגד ששה בתי אבות הכהנים שתקנו להם חכמים (א) שיהא שלום זה עם זה ר' יוחנן אמר מתוך שהנדבה מרובה תיקנו להם שופרות מרובין כדי שלא יתעפשו המעות וזעירי אמר כנגד פר ועגל איל וכבש גדי ושעיר ורבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא ובר פדא אמר כנגד הפרים והאילים
והכבשים

תודה ושלמים. או זה או זה: **יביא כבש.** פחות שבתודה ושלמים: ד)**פירשתי כו'.** (ב) תודה ושלמים איכא לספוקי בזכרים ונקבות: **רחל.** בת שתי שנים ה)(טלה וטלייה) כבש בן שנתו: **יביא הוא ונסכיו עמו במנה.** כך נתפרש דינו בתורה שבע"פ: **בחמש.** סלעים: **אמר הרי עלי שור במנה יביאנו במנה חוץ מנסכיו.** שהרי כך קבעו: **שור במנה והביא שנים במנה לא יצא.** שהרי קבע שור א' במנה: **גמ' מר כי אתריה ומר כי אתריה.** באתריה דת"ק גריע כבש מעוף ובאתריה דרבי אליעזר גריע עוף מכבש: **פירשתי.** איזה קרבן אביא ואקנו בסלע. (ג) מדנחת לפרושי איכא לספוקי נמי באחריני הלכך יביא מכל דבר הקרב למזבח שוה סלע מכל אחד ובלבד שיוכל לקנות דבר שלם מסלע: **ממה נפשך.** דאי נמי עגל נדר הא יש בכלל מרובה מועט: **דבר זה.** שאינו יביא פר ועגל לאו דברי הכל היא אלא מחלוקת דרבי ורבנן דלגבי קטן והביא גדול ו)[לרבי] לא יצא משום הכי נקט תנא פלוגתא בסיפא לפרושי רישא דלאו דברי הכל היא: **תנן התם.** במס' שקלים (פ"ו ה"ד): **ששה לנדבה.** י"ג שופרות היו במקדש שבעה מהן מפורשים מה נותנין בהם תיקלים חדתין ותיקלים עתיקין קינים וגוזלי עולה ועצים ולבונה וזהב לכפורת הרי שבעה וששה מהן לנדבה בהן היו נותנין המעות המותרות ההולכות לנדבת צבור דהוא קיץ המזבח והוי הבשר לעולה ועורות לכהנים: **כנגד ששה בתי אבות.** שכל משמר חלוק לששה בתי אבות כנגד ששה ימי שבוע זה עובד יומו וזה עובד יומו ובשבת כולן שוין: **כדי שיהא להן שלום זה עם זה.** שעורות של בהמות הנקחות מן השופרות היו לכהנים שמקריבין העולות וכל זמן שאין המזבח בטל לא היו לוקחין מן השופרות ואם לא היה להם אלא שופר אחד אתו לאינצויי דשמא באותו יום של בית אב ראשון או של בית אב שני יביאו נדרים ונדבות הרבה לא יטול הבית אב מן השופר כלום ובשאר ימות השבוע של אלו בתי אבות לא מייתו נדרים ונדבות כ"כ ונמצא אותן בתי אבות מקריבות מן השופר שלא יהא המזבח בטל והוו עורות שלהם ומגלי הנך קמאי בהדי הנך ואמרי יש לכם עורות ואנו אין לנו כלום ואי משום הנך עולות שהביאו יחידים במשמרות שלנו משום מזלינו הוא הלכך תקינו ששה שלא יטול זה משופרו של זה וכשהמעות באות נותנין אותן לששה שופרות: **כנגד פר ועגל ואיל כבש וגדי ושעיר.** שהמתנדב פר לעולה י)מביא (ד) ונותן לשופר ששמו פר במנה אחד כדאמר יביא במנה דפר מ)(נקבה) במנה והמתנדב עגל מביא חמשה סלעים ונותן לשופר ששמו עגל וכן כולם והכהנים לוקחין ממעות שופר ששמו פר ויקריבו מאותו שופר פרים עד שיכלו כל המעות: **דר'**ט) **היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא.** ולהכי הוו ששה שאין עולה באה אלא מהנך ששה בהמות: **כנגד פרים.** של חטאת ציבור שאבדו והפריש אחרים תחתיהן ואח"כ נמצאו הראשונים ונתקו לרעייה י)[דמיהן נופלין לשופר הראשון והאילים אשם גזילות ואשם מעילות שאבדו והפריש אחרים תחתיהן ואח"כ נמצאו הראשונים ונתקו לרעייה] דמיהן נופלין (ה) לשופר השני ובאים לנדבת ציבור:
והכבשים

מוסיף עליהם תור ובן יונה. ולא גרסינן ובני יונה: **הרי עלי** תודה או שלמים גרסי' ולא כספרים דגרסי תודה ושלמים: **כבש** יביא הוא ונסכיו בסלע. תימה הא דאמר בפ' שני דכריתות (דף י:) גבי עולה ויורד מכאן אתה למד לעשירית האיפה בפרוטה דתניא הרי עלי בסלע למזבח יביא כבש דמדאמר רחמנא איל אשם בכסף שקלים דבן שתי שנים מכלל דבן שנה בסלע ומדחס רחמנא עליה דדלות למהוי חד משיתסר בעשירות דמטמא מקדש עשיר מביא כבש לחטאת בסלע ועני שני פרידים ברובע כדתנן (כריתות דף ח.) ועמדו קינין ברבעתיים פירוש רובע דינר שהוא אחד מט"ז בסלע אלמא דכבש בלא נסכים הוי בסלע דחטאת אינה טעונה נסכים וי"ל ס) דכך ה"ה דכבש בין יש עמו נסכים כ) [בין אין עמו נסכים] בסלע כדקתני באיל הוא ונסכיו בשתים והיינו לפי שמלינו באיל האשם שהוא בכסף שקלים אע"פ שאין נסכים באשם וא"ת והא משמע בריש איזהו מקומן (זבחים מח.) דחטאת בת דנקא פירוש שתות דינר דהיינו מעה ובריש חגיגה (דף ו.) אמרי' דחגיגה מעה כסף ושה של פדיון פטר חמור אמרי' בפ"ק דבכורות (דף יא.) בפטרוזא בת דנקא וי"ל דודאי מה"ת יכול להביא אפי' בפרוטה כדאמרינן בפ' ל) [בתרא] דכריתות (דף כז.) שלא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה שמא יוזלו טלאים ואין להן תקנה לאכול בקדשים ושמא אין יפה בסלע אין רעה בדנקא ואם יוזלו טלאים אפי' בפחות מ)[מדנקא][אססהואטובומובחר]נ)[מתכפר בהם] וא"ת והא אמרינן בפ' הוציאו לו (יומא דף נה:) גבי לא היו שופרות לקיני חובה מפני התערובות ס) שמא ימות א' מן הבעלים ופריך ונשקול ארבע זוזי מינייהו ונשדי בנהרא והנך לישתרו משמע שזהו שיעור דמי הקן ופי' שם בקונטרס ארבע זוזי מדינה והיינו חצי דינר צורי דאיסתירא דהוי סלע מדינה הוי פלגא זוזא כדאמר בפרק אע"פ (כתובות דף סד.) וקשיא להביא דכריתות דמשמע שהוא רובע דינר וי"ל דהש"ס נקט שיעור שהיו עומדים בימיהם ושמא אח"כ נתייקרו אי נמי אורחיה דהש"ס בכל דוכתא ד' זוזי ולאו דווקא כדאשכחן בפ' איזהו נשך (ב"מ דף סט:) שקול ארבע זוזי ואימא ליה לפלניא דלוזפן זוזי ובפ' קמא דגיטין (דף יג.) דאי בעי שקיל ארבע זוזי מישראל ופסיל ליה ובפ' המקדיש שדהו (ערכין דף כט.) שקיל ארבע זוזי ושדי בנהרא ובפ' בתרא דר"ה (דף לא:) גבי גר שנתגייר מפריש רובע לקינו ע) פי' רש"י רובע סלע ולא יתכן אלא רובע דינר כדפרישית כדמוכח בפ"ק דכריתות (דף י:) דחד משיתסר הוי ועוד קשיא דבפ' הזהב (ב"מ דף נג.) אשכחן רובע סתם דהוא רובע שקל דהיינו חצי דינר צורי גבי עד כמה תחסר ויהא רשאי לקיימה בסלע עד שקל בדינר עד רובע ומפרש התם רובע שקל וי"ל דאדרבה משם ראיה דסתם רובע לאו רובע שקל מדהוה בעי למימר מעיקרא רובע דינר ומסיק רובע שקל ודייק לה מדקתני עד רובע ולא קתני עד רביע ועוד דומיא דסלע: **שחור** והביא לבן. חלוקים קלת כדאמר פ"ה דנזיר (דף לא:) ט) ופ"ק (דף ג) אוכמא למשכיה סומקא לבישריה חיורא לרידיא: **שיהא** שלום זה עם זה. ואע"פ שבערב השבת מחלקין העורות משום בעלי זרוע [כדאמרי'] בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נז.) פ) כאן יש תקנה לבעלי זרוע אע"פ שכל בית אב נוטל צ) מספר שלו הואיל וכל המשמרה ביחד: **ורבי היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא.** דלרבנן לא חיישינן ק) אע"ג דזמנין דשני ליה דההוא נתנן לשם אילים והוא מביא פר תחתיהם:
והמעה

מוסף רש"י

ששה לנדבה כנגד מי. לקיץ המזבח לתת לתוכן מעות שלוקחין מכל הרוחות של מותר אשמות וחטאת שאינו בהן ירעה וימכר ויפלו דמיו לנדבה וכו' (יומא נה:).

שיטה מקובצת

ובמקום אחר פירש כמין טבלא. נ"ב ערכין דף ו' ע"א: גמ' שקרב בסלע לגבי מזבח אלא כבש פירשתי וכו': שם כנגד מי. סימן קנז פש"ע: שם כנגד ששה בתי אבות. נ"ב ע' תוס' תמורה דף כג ע"ב: שם שיהא להם שלום זה עם זה: רש"י ד"ה תודה ושלמים תודה או שלמים יביא: ד"ה רחל כו' טלה וטלאה הס"ד: ד"ה ששה לנדבה כו' היו נותנים מעות המותרות: ד"ה כדי כו' הרבה ולא יטול הבית אב: בא"ד ואי משום הנך עולות שהביאו הנך יחידים במשמרות. ונ"ב ובגליון כתוב וז"ל ואי משום הנדרים שהביאו במשמרה שלנו משום מזל שלנו הוא א"נ יש שלמים שהעורות לבעלים ע"כ: בא"ד וכשהמעות באות חולקין אותן לששה ונותנים אותם לשופרות הס"ד: ד"ה כנגד כו' מביא מעות ונותן לשופר ששמו פר מנה אחד כדאמרי' במתני' דפר נקנה במנה והמתנדב עגל וכו' והכהנים לוקחין ממעות שופר ששמו פר ומקריבין פרים וכן מכל אחד בשמו ולהכי אין מערבין נדבת עגל בשל פר ויקריבו מאותו שופר פרים: ד"ה כנגד הפרים פרים של חטאת כו' ואח"כ נמצאו הראשונים ואמרי' אין חטאת צבור מתה אלא ירעו עד שיסתאבו ימכרו ויפלו דמיהם לשופרות הס"ד ומה"ד והאלים כנגד אשם גזלות אשם מעילות שבאות אלים ואבדו והפריש אחרים תחתיהן ונמצאו הראשונים ונתקו לרעיה דמיהן נופלין לשופר השני ובאין לנדבת צבור הס"ד: תד"ה מוסיף עליהם תור או בן יונה ולא גרסי' ובני יונה: ד"ה הרי כו' ולא כספרים דגרסי תודה או שלמים הס"ד: ד"ה כבש כו' תימה הא דאמר בפ' שני ונ"ב עי' תוס' בתרא דף קסו ע"ב: בא"ד לעשירית האיפה שהיא בפרוטה דתניא: בא"ד וי"ל דכך הוא דין דכבש בין אין עמו נסכים בין יש עמו: בא"ד באיל האשם שהוא כסף שקלים אע"פ: בא"ד בפ"ק דבכורות פטרוזא בר דנקא: בא"ד בפ' בתרא דכריתות שלא נתנה תורה: בא"ד אם הוא טוב ומובחר ואם תאמר: בא"ד א"נ אורחיה דתלמודא למימר בכל דוכתא: בא"ד מפריש רובע לקנו פי' בקונטרס רובע סלע ולא יתכן:

מסורת הש"ס

א) [לעיל קו:], ב) [פסחים ג. וש"נ], ג) שקלים פ"ו מ"ה לעיל קד. תמורה כג: יומא נה:, ד) נ"א מה"ד פר ופרה דתודה ושלמים איכא כו' ואח"כ ד"ה רחל בת שתי שנים הס"ד ואח"כ ד"ה טלה וטלייה כבש בן שנתו והס"ד. צ"ק, ה) רש"ק מ"ז, ו) צ"ק, ז) צ"ל מביא מנה אחד ונותן לשופר ששמו פר כדאמר יביא במנה דפר נקנה במנה כו'. צ"ק, ח) רש"ק מ"ז נ"א ניקת, ט) צ"ל ורבי. צ"ק, י) גי' רש"ק, כ) גי' צ"ק, ל) גי' צ"ק, מ) צ"ק, נ) צ"ק, ס) צ"ל שמא מת. צ"ק, ע) צ"ל ובפ' מי שאחזו דף סח. צ"ק, פ) צ"ל הא יש תקנה לבעלי זרוע שכל ב"א נוטל משופר שלו מ"מ התקינו שיהו חולקים בע"ש הואיל וכל משמרות ביחד. צ"ק וכן הוא בס"י, צ) נ"א משופר, ק) ואע"ג דזימנין דשנים נתנו לשני אילים והוא מביא כו' כצ"ל. צ"ק,

הגהות הב"ח

(א) גמ' חכמים כדי שיהא שלום: (ב) רש"י ד"ה פירשתי כו' דתודה: (ג) ד"ה פירשתי איזה כו'. מדנחת נ"ב וכן בסוף דף הקודם: (ד) ד"ה כנגד פר כו' פר לעולה מביא במנה ונותן לשופר ששמו פר והמתנדב עגל כצ"ל: (ה) ד"ה כנגד פרים כו' ונתקו לרעייה דמיהן נופלין לשופר ובאים לנדבת ציבור הס"ד ותיבת השני נמחק ואח"כ מ"ה ושל איל לשופר שלישי והס"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כבש כו' וי"ל דכך הוא הדין. עי' לעיל ו ע"ב תד"ה שלא יהא: **בא"ד פירש"י רובע סלע.** ברש"י שלפנינו שם איתא רובע שקל וכן הוא בתוס' שם:

רבינו גרשום

מר כי אתריה. באתריה דמר גרע כבש מתור או בן יונה. באתריה דמר גרע תור או בן יונה מכבש: אלא כבש שקרב בסלע. ומנא תימרא דכבש קרב בסלע מדאמר במסכת כריתות אשם בכסף שקלים ואשם היינו איל וכתי' באשם והביא איל תמים מן הצאן בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם. ומדאיל דהוי בן שני שנים בשתי סלעים מכלל דכבש דבן שנה הוי בסלע: ויש לישנא אחרינא בשאר ספרי'. יביא כבש שסתם הקדש בסלע למזבח כבש. היכא דמקדיש עולה סתם למזבח חייב להביא כבש. פירשתי דבר שאוכל לקנות בסלע כבש [בסלע] וסולת בסלע ולבונה בסלע: אמאי חייב להביא פר ועגל: רישא וסיפא ר' מיצעיתא רבנן. קטן והביא גדול יצא היינו מיצעיתא. ואיכא הפסק בין מילתיה דר' במילתא אחריתא. דהואיל דרישא ר' היא ליתנייא לסיפא בהדי רישא או לרישא בהדי סיפא ואמאי הוי הפסק בין מילתיה דר' לאידך מילתיה דר' דההוא מילתיה דרבנן מפסיק בינתייהו. ה"ג רישא וסיפא ר' מיציעתא רבנן וה"ק דבר זה מחלוקת ר' ורבנן. כלו' לא הוי הפסק בין תרי מילי דר' (דברישא) [דבמיציעתא] קאמר הכי דבר זה. דפר ועגל מחלוקת ר' ורבנן דלר' יביא פר ועגל ולרבנן סגי בפר: הני ששה שופרות כנגד מי. אמר חזקיה כנגד ששה בתי אבות של משמר שכל אחד עובד יומו בשבוע ולהכי לא אמר ז' בתי אבות דשבת לא חשיב. דשבת היה עובד המשמר כולו. ותיקנו להם חכמי' לכל בית אב שופרות שכל מותר מעות שיהיו ביומו שיהו מקריבן העובד ביומו בין רב בין מעט והעורות יהו שלו ואין לבית אב אחר חלק בהן כדי שיהא שלום ביניהן ולא אתי לאינצויי: ור' יוחנן אמר להכי הוו ששה שופרות מתוך שהנדבה מרובה פעמים שמרבים להביא עולות נדבות ופעמים שיש שם מותרות הרבה. ותיקנו שופרות מרובות עד ששה שאלמלא היו כל המעות בשופר אחד או בשנים היו מתעפשין אם היו הרבה ביחד: וזעירי אמר כנגד מי שמתנדב להביא פר או עגל או של איל או של כבש או של גדי או של שעיר. ומשום הכי צריך כל אחד שופרו כר' דאמר קטן והביא גדול לא יצא שאם היו כולן בשופר אחד מי שנדר עגל שמא היו